

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

80. številka.

Maribor dne 6. oktobra 1919.

Letnik XI.

Redakcija lista:
 K 15—
 9—
 5—
Urednik:
 24—
Posamezna številka
 30 vinarjev. —
Upravištvos
 Koroska ulica
 2. — Telefon št. 220.

Redakcija lista:
 K 15—
 9—
 5—
Urednik:
 24—
Posamezna številka
 30 vinarjev. —
Upravištvos
 Koroska ulica
 2. — Telefon št. 220.

Obletnica smrti Janeza E. Kreka.

Bilo bi preveč vsakdanje, ako bi se hoteli spomniti rajnega Kreka z navadnim pisateljskim slavospovom. Obenem je pa tudi nemogoče moza, ki je rezal tako globoke brazde v življenje in usodo celega Jugoslovanstva, predstaviti že danes v njegovem celotnem pomenu. Krek spada v zgodovino in o njem se bodo pisale knjige in priobčevali temeljite razprave. Sedaj drvi čas preneglo okrog nas in lovimo se za penami, ki se delajo na površju od trenutka do trenutka.

Krek je problem, s katerim se bodo pečali raziskovalci na različnih poljih našega kulturnega življenja, slovstveni zgodovinar, politični zgodovinar, sociolog, narodni ekonom, politik in marsikdo drug se bo moral pečati z njegovo postavo in osebnostjo.

Njegova postava je tragična, kakor junaka iz Zaloigre. Padel je, kot borilec za velike ideale, v trenutku, ko je pred sabo z jasnim pogledom preroka gledal v novo bodočnost. Prerok je bil v resnici in sicer v najboljšejnem pomenu svetopisemskega preroka. Gledal je vedno v bodočnost, živel v kraljestvu duhov, materija je izginjala okrog njega. Boril se je vedno za zatiranje in reveže, napovedoval je propad in vstajenje, oznanjal leto izveličanja v Gospodu. Lahko bi o njem navedel besede preroka stare zaveze: „Duh Gospodov je nad menoj, zato, ker me je Bog mazilil. In poslal me je.“

Primerjal bi ga Mojzesu, ki je gledal v obljubljeno deželo, v katero mu ni bilo sojeno iti. Primerjal bi ga z junakom iz Zaloigre, ki pade za svoje uzore in uzori zmagajo z njegovo smrtjo.

Krek je psihološki problem. Vsebina njegovega življenja je bil boj med idejami duha in kompromisom življenja in v tem boju je slednjič tudi padel, da je ideja toliko bolj čista ostala iz groba. Kot človek velikih idej je bil slab poznavalec mesa. V svojem idealizmu je hitro zaupal vsakemu človeku, nasedel je marsikateri nesposobni ali nepošteni osebi in posledice takega ravnanja je moral najbolj bridko občutiti ravno sam. V svoji nesebičnosti sploh ni verjel v človeško sebičnost, iz globin svojega demokratičnega duha, vtrjenega v bistroumnem razumevanju filozofskih načel, se je navdušil takoj za vsak če tudi samo zunanji pojav demokratizma. Ta slabost je imela večkrat težke posledice, toda njegova načela so bila tako trdna in njegova volja tako neupogljiva, da ga ni moglo ostrašiti nobeno razočaranje in je preko vseh boleznih pojavov in žalostnih izkušenj korakal smelo naprej v določeni smeri. Bil je kralj duha, glasnik

idej, na njegovih ustnicah se je vedno zibal bojni klic revolucije. Kada bi bil moral v življenju storiti revolucionarni korak, se ni mogel odločiti, uklonil se je razmeram in naredil kompromis. Takih usodepolnih kompromisov je naredil več in ob njih se je zlo-milo Krekovo življenje. Prvi in morda najbolj usodepolni je bil oni, ko se je pred 20 leti združil z dr. I. Šusteršičem, takrat mladim in slavohlepim voditeljem kranjske konservativne stranke. Da Šusteršič ni Slovenec, o tem se je kmalu prepričal vsakdo, kdor se je bližje zadel ob njega, bolj čudno je, da zatrujejo ugledni duhovniki, doktorji bogoslovja, ki ga poznajo od blizu, da on sploh ni notranji katoličan. Dr. Kreku ni bilo treba Šusteršiča, ker bi bil brez njega še lažje in bolj zanesljivo zavladal nad celim slovenskim narodom. Šusteršiču je bilo treba Kreka — ker brez njega bi bil kmalu ostal osamljen z majhno družbo raztrešenih privrženecv. S to zvezo je Krekovo delo trpelo neizmerno in njegov duh se ni mogel izražati v jasni luči pred celim narodom. Vedno jasneje je postajalo, da se mora ta nenaravna družba razdružiti, popolnoma očitno je to postalo od trenutka, ko je postal Šusteršič kranjski deželni glavar. Krek je to uvidel, a ni mogel nikdar storiti odločilnega koraka. Omahoval je vedno, kakor Hamlet, med idejo in činom, kril s svojo osebnostjo razne napake Šusteršičeve politike, ki se je slednjič čutil močnega dovolj, da bi Kreka odstranil in k temu mu je bilo vsako sredstvo dobro, celo znana Theimerična afera, kjer je Krek v svoji plemenitosti raje trpel in molčal, kakor pa da bi pred svetom odkril razdvoj v stranki. Ko je bilo že jasno kot beli dan, da tako ne more iti več dalje in so Krekovi najožji pristaši vedno pritiskali vanj, naj stori odločilni korak, je še omahoval in že na smrt bolan, govoril: „Počakajmo.“

Ta neodločnost ni izvirala iz malodušnosti in pomanjkanja volje, svoje korenine je imela v plemenitosti Krekovega značaja in v prirojenem ponosu. Sele iz njegovega groba je v celoti vzbrstel plod njegovega delovanja. Brez Kreka bi ne imeli Jugoslavije. Slovenski narod bi stal po ogromni večini pod praporom Šusteršiča in z razsulom Avstrije bi se tudi on razbil na drobce. Izvršili smo politično revolucijo v duhu in v činu, ki bo za vedno najpomembnejši dogodek v zgodovini našega naroda in bil je Krek, ki je v celoti narod pripravil na ta prevrat. To je morda največja in najpomembnejša Krekova zasluga. A njegov duh se je izražal vsepovsod in vedno je kazal nova pota, napovedoval nove smernice in oral je brazde na neobdelani ledini.

Naše slovstvo, v kako čudnem blesku je zažarelo koncem minulega stoletja. Primerjajte staromodno pisavo prejšnjih pisateljev in njihov jezik s proiz-

vodi, ki so stekli izpod peresa Cankarja, Zupančiča, Ketteja, Murna in plejade drugih. Kdo je poprej slutil, da ima naš jezik v sebi tako moč, gibčnost, prožnost, blagoglasje? Primerjajte šablonsko pripovedovanje nekdanj najbolj čislane romana Kersnika s povestmi Cankarja. A naša drobna lirika, to evetje, ki se je tako bohotno razklilo na številnih gredicah našega slovstva. V liriki se lahko enačimo z najboljšimi proizvodi drugih narodov. Krek je stal ob zibelki tega razvoja, bil je prvi mentor naših bodočih revolucionarjev na slovstvenem polju.

Celo življenje Krekovo je bilo boj za demokracijo. Demokracija ni bila za njega taktična poteza, a tudi ne logično razumevanje, bil je neposredni izliv duše, bila je lirčna pesem, ki mu je neprestano vrela iz srea, bila je himna grešnega človeka na božje-ga Stvarnika. Kako trakarško, plitvo, medlo je bilo naše javno življenje, dokler mu ni Krek prinesel demokratičnega razmaha. Delavstvo se je začelo opajati z neprebavljenimi anarhistično-socialističnimi idejami, kmet je živel topo vdan v svojo usodo, zavidajoče vsakogar, kdor uživa od njega pridelani beli kruh. Naša takozvana inteligenca, če je sploh imela kakšno ideologijo, bila je prepojena z duhom starega buržuaznega liberalizma, katerega ni mogla udejestiti v naših razmerah in vzgojena v duhu nemškega buršovstva, cepljenega v steblo naših kmečkih fantov, je vdana pijači in brezdelju živela v majhnih oštarijskih konventiklih po naših mestecih in trgih. Krekov demokratizem je bil kakor burja, ki je završala po deželi in prevetrila vse konventikle naših majhnih lokalnih patrijotov. Začelo se je novo življenje, burje in strasti, ki je uničevalo, gradilo in prešinilo tako globoko najširše plasti ljudstva, povratek k nekdanji letargiji nemogoč. Od kratkega razmaha živimo dandanes vsi, vse stranke in vsi sloji na Slovenskem. Ta razmah naj seže dalje, objame našo celokupno državo in potem se bo razvila mogočna jugoslovanska ljudska stranka, njej paralelno naj gre razvoj jugoslovanske demokratične in jugoslovanske socialistične stranke, a vse skupine, ki niso zasnovane na idejni podlagi in na ljudski plasti, temveč samo na zastarelih predsodkih, okorenelih tradicijah in osebnih ambicijah, naj izginejo. V medsebojnem tekmovanju teh velikih idejnih skupin se bo razvijal napredek našega jugoslovanskega naroda.

Slovenci širite naše liste!

maral pokazati nobene. Ako je imel v sebi telesne in duševne bolečine, se je delal toli bolj krepkega in navdušenega ter zapel kakšno posebno krepko pesem, domačinsko ali pa tujo, kakor tisto:

Oko Plevne krev se lije,
 oko Plevne, i Sofije.
 Osman paša pismo piše,
 pismo piše na Padiše;
 Oj Padiša, svitla kruno,
 oko Plevne Rusa puno.

Počutil se je v župnišću očividno dobro, domači gospod župnik je bil njegov star prijatelj in Krek se je zatekel k njemu, da v mirnem dolenskem zatišju počaka konca svetovnega viharja. Bil je zelo dobre volje, zelo čil na duhu, dolenski stran in njeno prebivalstvo je zelo dobro učinkovalo na njegovo razpoloženje. Začel je takoj hvaliti krasno, bujno prirodu in živahno prebivalstvo. Bilo je v resnici vse kakor pogreznjeno v morje zelenja, razlegle njive z visokimi žitnimi valovi, v ozadju gore odete v bukovo in v smrekovo zelenje, niti pedi sveta ni praznega, kjer ni drugega, raste visoka praprotni in preprega bujna srehot. „Tukaj vse poje“, mi prične hvaliti domače ljudstvo, „poje gora in daljava ji odpeva, njiva poje z logom in travnik s travnikom, a vaš sameva in posluša melodijo. Poje tudi ljudstvo, vsak korak je ritem poezije, poje ko koraka na goro in kadar hodi za plugom, povsod je življenje, petje, poezija.“

Vstanem in rečem, da moram na pot gori čez hrib proti svojemu domu. Krek prime za klobuk, rekoč: „Hočem te spremiti.“ Spremljal me je v resnici skoraj uro hoda. Večkrat se je ustavil, pričel godrnjati, da ne more več in da je pot slaba, a vsakokrat

LISTEK.

Dr. Leopold Lenard.

Zadnji sestanek z dr. Krekom.

Neizbrisno mi ostanejo v spominu zadnji trenutki, katere sem preživel s Krekom. Nisem in se ne morem imenovati njegov učenec, ker so me že od zgodnje mladosti vodila pota po tujini, tudi bi se ga ne upal imenovati prijatelja, ker je manjkalo vezi onega trajnega medsebojnega občevanja; celo somišljenik bi se ne mogel imenovati, ker so me odbijale nekatere oblike njegovega demokratizma, dasiravno sem čutil pod njimi zdravo in oživljajoče jedro, tudi sem se večkrat izpodtikal nad posameznimi pojavi taktičnega postopanja in posameznimi nazori, za katerih sprejetje nisem bil pripravljen. Pri Kreku je vrelo namreč vse tako v sunkih in skokih, če si stal pri njem, se ti je zdelo, da stojiš ob žrelu ognjenika. Toda vedno naju je neka tajna sila vlekla skupaj in kadar me je pot pripeljala nazaj v domovino, zadel sem ob njega in potegnil me je za sabo. Njegova hiša mi je bila odprta, kakor moj rodni krov; na Perlovču sva spala drug poleg drugega na vsivilih na senu, meni je dal svojo rjuho, a sam je bil brez nje. Vendar moram sedaj priznati, da ga nisem spoznal celo življenje in v zadnjem najinem pogovoru v Sent Janžu na Dolenskem so se mi odprle čisto nove globine njegove duše.

Pohlevni, samotni dolenski St. Janž! Kdo te je preje poznal in kdo se je menil zate! Gospodom pr-

vakom, ki so v prejšnjih časih stolovali v Ljubljani, je bila cela Slovenija samo svet od Medvod do Jese-nice. To so imenovali Kranjsko. Kar je bilo pa izven Kranjskega, je bil eksotičen svet, kamor narediš izlet v razvedrilo in katerega se spomniš pri ganljivi narodni slavnosti. Prostrana, rodovitna Dolenski s svojim živahnim prebivalstvom za te gospode sploh ni obstajala. Tja je zašel politik, kadar je bil v veliki stiski za svoj mandat. Duhovnik je dobil veliko, lepo in bogato faro na Dolenskem, ako se je zameril škofiji in bil poslan takorekoč v pregnanstvo. Svetna inteligenca se je po dolenskih trgih in mestecih topila v krokanju in gnila v brezdelju. Za ljudstvo so skrbeli biriči in božja usoda, za duševno življenje so poleg shodov po številnih božjepotnih cerkvicah skrbeli stari domači ljudski trubadurji, stari berači, dosluženi vojaki, cigani in potepuhi, živelo je v spominu na grajščinsko flako in kmečke punte, Turke in hajduke. V moji mladosti je pri nas Kranjec pomenil neko tujo, nam neprijazno narodnost, Stajere ali Hrvat nam je bil znatno bližji.

Tudi Krek je razmeroma malo bival na Dolenskem, dasiravno je z mogočnostjo svojega duha segel po vseh slovenskih pokrajinah in je ravno on v znatni meri prodril ozki gorenjski provincionalizem. Toda sam osebno je rad povdarjal, da je Gorenjec in za odpočitek in razvedrilo so mu bila najljubša gorenjska zavetišča.

Med vojsko pridem nekoč iz Vipave v svoj rojstni kraj, ki se nahaja v bližini St. Janža, in stopim med potjo v šentjanžko župnišče. Bil sem presenečen, da sem tukaj našel Kreka kot stalnega gosta. Imel je že v sebi kal smrti, ne vem, če je to slutil, vsekakor pa ni maral priznati, bil je vedno tak. Slabosti pa ni

Katoliška vera in znanost.

Socialisti in demokrati uvidevajo, da svojega novega protiverskega in proticerkvenega šolskega načrta, ki so nam ga hoteli na tihem in zvijačno vsiliti, ne bodo mogli še tako kmalu udeležiti. Zato so začeli zdaj odkriti boj proti samostanskim šolam, proti Cerkvam in proti veri. Odkrit kulturni boj. Da bi Cerkev in veronauk izrinili iz šole, kakor hoče to novi šolski načrt, napadajo samostanske šole, češ, da so manjredne, očita Cerkvi, da je sovražnica vede — zlasti prirodnoznanstva, katoliška vera pa da ovira znanost.

In vendar je bila ravno katoliška Cerkev skozi stotletja edina, ki je gojila znanost. Kje bi imeli danes latinske in grške klasike, da nam jih ni ohranila učenost in marljivost srednjeveških menihov. V naših knjižnicah so najdragocenejši zakladi knjige, ki so bile z neizmerno vztrajnostjo in marljivostjo spisane v samostanih. Kje bi bila umetnost, da je niso vedno znova bogato oplojali verski nauki Cerkve, življenje Jezusovo in svetnikov ter ustno izročilo katoliške Cerkve. Vse umetniške galerije sveta so napolnjene z najdragocenejšimi slikami, ki jih je rodila katoliška vera. Največji učenjaki, pesniki, umetniki, glasbeniki, modrijani, prirodoznanec, so bili zavedni, odločni in zvesti udje katoliške Cerkve.

Povdarjam posebej prirodoznanca, ker kulturno-bojtniki trde, da je katoliška Cerkev posebno nasprotnica prirodnoznanstva. Ravno katoliški prirodoznanec dokazuje, da katoliško prepričanje in katoliška vera ni nikakoli ovira znanstvenemu izsledovanju na polju prirodnoznanstva in da največji prirodoslovci zaradi svoje vere v razodete resnice niso prišli v konflikt s prirodno vedo. Nekaj zgledov!

Veliki matematik A. Louis Cauchy, ki so ga mnogi učenjaki imeli za prvega matematika stoletja, je zvesto izpolnjeval dolžnosti katoličana, bil je celo vnet ud Vincencijeve družbe in je vsikdar pogumno branil katoliško vero proti napadalcem. Svojo vero je izpovedal tako: „Jaz sem kristjan, verujem, da je Kristus Bog, kakor je veroval Tycho Brache, Kopernik, Descartes, Newton in vsi veliki astronomi, vsi veliki fiziki in vsi veliki matematiki preteklih stoletij. Tudi sem katoličan, kakor večina njih. . . . Moje prepričanje ni sad podedovanih predsodkov, ampak globokih preiskovanj.“

Najslavnejšim zvezdoslovcem (astronomom) vseh časov prištevamo jezuita Angela Seccchi, ki je ustvaril toliko globokih zvezdoslovnih razprav, kakor jih zmore le znanstveno društvo, ne pa posameznik. Svetovnoznanca iznajditelj tekoče elektrike, A. Volta, je bil globokoveren katoličan, ki se je v Parizu brez strahu udeleževal sv. maše in pristopal k sv. zakramentu; v Como je imel na svojo hišo obešeno Marijino podobo, ki je dal pred njo vsako soboto prižgati lučko, ob Telovi procesiji je sam krstil cesto in hišo, otrokom mesta Como je razlagal katekizem in vsak dan molil rožni venec. Tudi veliki naravoslovec A. Ampere, ki je videl v prirodi pot k Bogu, se je „klanjal pred skrivnostmi vere do tiste mere, kakor jo je potegnula učenica — katoliška Cerkev.“ Profesor in ravnatelj meteorološkega osrednjega zavoda na Dunaju, I. Pernter, se je čutil na svoji znanstveni časti prizadetega, če je slišal trditve, da pravi znanstvenik ne more biti pozitivnoveren, že celo pa ne katoliškega svetovnega naziranja. Iz navdušenja za svojo vero je ustanovil katoliško znanstveno Leonovo družbo.

Louis Pasteur je splošno znan in priznan kot eden največjih učenjakov. Njegova odkritja o bak-

terijah, njegove študije o boleznih vina, piva in sviloprejk so dale zdravilstvu povsem nove smeri. Praktično vrednost Pasteurejevih izsledovanj osvetljuje izrek Huxleyev, da je z njimi francoski industriji vrnjenih 5 milijard, ki jih je plačala Francoska Nemčiji kot vojno odškodnino. Znano je, da so Pasteurjeve študije rešile francosko svilno industrijo pogina. Ta veliki prirodoslovec je bil do svoje smrti prepričan katoličan. Ko so ga vprašali, kako more po tolikem premišljevanju in študiju še verovati, je odgovoril: „Ravno, ker sem premišljeval in študiral, sem ostal veren, kakor bretonski kmet. In če bi bil več premišljeval in več študiral, bi postal veren, kakor bretonska kmetica.“

Junija 1911 je vzbudila veliko pozornost knjiga „Misli katoliškega anatoma.“ Spisal jo je pred kratkim umrl Tomáš D w i g h t, ki je 27 let predaval anatomijo na najslavnejšem vseučilišču Sev. Amerike, Harvard-University v Cambridge. V uvodu te svoje knjižice piše: „Cesto pravijo taki, ki so izven Cerkev, da ne umejo, kako more biti katoličan znanstvenik in obratno, kako more biti znanstvenik katoličan.“ Dwight sodi, „da katoličan umeva naravo mnogo veličastneje, dosledneje in pametneje kot monist.“ Od prve do zadnje strani se kaže Dwight odločnega, doslednega katoličana, ki si šteje v čast, da se ukloni dognam Cerkev in nikakor neče dogem časovnemu duhu na ljubo okrnjati.

Ni ga prirodoslovnega polja, kjer se ne bi katoliški učenjaki odlikovali z izbornimi uspehi. Če bi hoteli izsledke vernih katoliških in tudi protestantskih prirodoslovcov iztrgati iz prirodoslovne vede, bi nastale velikanske vrzeli. Kemiki bi morali skoro vso moderno kemijo še le iznajti. Fiziki bi morali zavreči Galvanija, Voltaja, Ampereja in Faradayja. Zvezdoslovci bi morali pozabiti na vse, kar so iznašli s Fraunhoferjevim daljnogledom. Električno bi morali ugasniti; saj ne moreš zaznamovati električnega toka, da ne bi pri mernih enotah izgovoril imena pobožnih katoličanov Ampere in Volta. Vina ne bi smeli več pasteurizirati. V zdravilstvu bi ne poznali Pellerjevega kinina, v izsledovanju bakterij bi morali zavreči vse izsledke, ki so v zvezi z slavnim imenom Pasteur.

Med vedo in vero torej ni prepada, katoliške verske resnice za znanstvenika pri njegovem izsledovanju niso ovira. Razvoju vede vpliv katoliške vere in katoliške Cerkev nikakor ne škoduje. Taka očitanja, kakor si jih dovoljuje o katoliški Cerkvi dr. Lotrič v svojih „Mislih o šolstvu“, so le pretveza za poskuse, da bi iztrgali Cerkvi vsak vpliv za šolo in vzgojo.

Drugo zasedanje prekmurskega parlamenta.

Predno vam poročam o tem važnem zborovanju, naj vam povem, kako sem prišel v Mursko Soboto. Ker še vzdržuje vaš list svoje poročevalce na hvalevredni višini, da vam delajo vse brezplačno iz čistega idealizma, zato vaš poročevalec ni imel na razpolago letala ne avtomobila, da bi prišel v Prekmurje, kamor ni nikake železniške zveze od naše strani. Ubral sem zato najbližjo pot v Mursko Soboto; peljal sem se z železnico do Bučevcevec, odtam pa peš skoz Vučjo vas na brod pri Krogu, in iz Kroga naravnost v Mursko Soboto. Potreboval sem za to pot samo dve uri srednjehitrega hoda. Da sem prišel na brod, sem kajpada moral sezuti čevlje, da sem pre-

zadregi: „Hotel sem samo povedati, kako bi bilo mogoče vprašanje rešiti in povdariti, da je njihova potreba, ne pa naša, da to store.“ Bila je tudi v tem slučaju ista prikazen, kakor sem jo opazil na Kreku večkrat: Razdvoj med idejo in činom. V ideji je videl, kako se bo vprašanje rešilo, v ideji je bil na popolnoma jugoslovanskem revolucionarnem stališču, a ni se mogel odločiti do čina in je še v zadnjem letu svojega življenja delal načrte, kako bi se dalo naše vprašanje rešiti legalnim putem, dasiravno je vedel, da je to izključeno. Kaj bi bilo, ako bi on ob izbruhu vojske šel v tujino, stopil na čelo jugoslovanskega odbora in bi se vrnil s slavo ovenčan domov, ali pa bi mi sedaj romali polagat naše domače cvetje na njegov grob v Zenevo ali v Pariz? A kaj ugibati, kako bi bilo, kar se ni zgodilo.

Tu pripomnim nek dogodek iz poprejšnjih časov. Nekoč je Slovenska Ljudska Stranka precej močno koketirala s hrvaškimi frankovci in dvignila ž njimi skupni prapor trijalizma. Pri priliki omenim dr. Kreku, ki je hodil doli na Hrvaško, da se mi zdi to jako nepraktično, ker je trijalizem popolnoma neizvršljiv. Zanj bi bilo treba pridobiti dunajski dvor, državni zbor na Dunaju in v Pešti ter soglasje Nemčije, kar se pa ne more nikdar izvršiti. „Jaz sem sam povedal frankovcem, da so največji osli“, odvrne mi Krek, „ker imajo popolnoma revolucionaren program, a ga hočejo izvršiti popolnoma legalnim putem.“ Mene je to osupnilo in takrat se mi je zdelo nedosledno, a pozneje sem pa izprevidel, da je za njega koketiranje s frankovci bilo samo sredstvo, da se med nami in Hrvati propagira narodno edinstvo. Kako se bode to edinstvo izvršilo, je slutil že takrat.

Začela sva govoriti, kako bomo organizirali novo državo, omenil sem, da bo nastalo vprašanje, če federalizem ali centralizem. „Samo centralizem“, mi odvrne odločno. „Vsak federalizem je reakcionarstvo.“ Pozneje sem o tem razmišljal in iskal vzgledov v zgodovini. Vsi reakcionarni plemenitaški upori zoper vladarje in državo so stali vedno v znamenju so-

bredel čez gleženj globoko Murino postransko strugo. Vstavil sem si pri tem brodu najboljši „punkt“ za most čez Muro, ker je obrežje visoko. Kot dokaz zato se navedli dejstvo, da je prišel k temu brodu baš v tem trenutku voz obložen z opeko iz križevske opekarne, namenjen v Bukovce, kamor bi imel bližje čez brod pri Veržeju. Moral pa je napraviti ta veliki ovinek, ker je bil brod pri Veržeju nepristopen za vozove vsled dežja ene same noči dne 21. septembra t. l. Brod med Vučjo vesjo in Krogom pa je vozil vedno naprej. Obljubil sem dobrim prekmurskim mlinarjem, da v časniku pohvalim brod pri Krogu in s tem opozorim nanj inženirje.

Zborovanje narodnega sosveta civilnega komisarja za Prekmurje v Soboti, dne 2. oktobra t. l. je bil v resnici nekaj parlament. Napravil je pri tej svoji eni seji več kakor parlament v Belgradu v treh mesecih. Sejo je otvoril in z veliko spretnostjo vodil civilni komisar, dr. Lajnušič. Pozdravil je zlasti poverjenika za socialno skrbstvo, g. Prepeluha, ki je prišel v imenu deželne vlade v Ljubljani. Med zborovanjem sta prišla k civilnemu komisarju tudi dva zastopnika finančnega ministrstva iz Beograda. Navzoči so bili tudi skoro vsi višji uradniki slovenskega Prekmurja. Narodni svet je bil polnoštevilno zastopan, tako da je bila dvorana Dobrajeve gostilne skoro premajhna. Udeležilo se je seje več katoliških duhovnikov iz Prekmurja: župnik Klekl Jože iz Crenšovec, župnik Kuhar iz Beltincev, župnik Sakovič iz Turnišča, župnik Perša in Pečarovec, kaplan Lejko iz Beltincev ter evangelski pastor Adam Luter iz Pucinec. Navzoči so bili tudi nekateri prekmurski učitelji, katoliški in evangelski. In kako pogumno in odločno so vsi nastopali pri izproževanju svojih misli, tudi celo preprosti kmetje. Clovek je dobil vtis visoke inteligence.

Dnevni red je bil jako dolg. Seja je trajala na štiri ure. Najprej so se izvolili razni odseki, ki imajo nalogo, da pregledajo seznam novo voljenih ali imenovanih županov (gerentov), ki bodo predloženi ljubljanski vladi v potrjenje. Bila je pri tej točki že živahna debata med g. Lutrom in g. Skafarjem, posestnikom iz Beltincev o načinu volitev teh županov. Druga točka je bila uprava Prekmurja v političnem oziru. Sprejel se je predlog, da naj bo za celo Prekmurje eno samo okrajno glavarstvo s sedežem v Murski Soboti. Stalna ekspozitura pa bo v Dolnji Lendavi, Cankovi in v Križevcih pa bota vsak drugi četrti uradna dneva, kamor bo prihajal uradnik iz Murske Sobotice. Pri tej upravi so se popolnoma odstavili prejšnji madžarski notarjaši, ki so bili posredovalci med glavarstvom in občino, nekaki občinski jerobi. Ti notarjaši so vodili tudi matrike. Vodstvo matrik se zdaj odkaže zopet cerkvenim predstojništvom vseh verstev. Zakon se tudi naprej ne bo več sklepal pri notarjašu, ampak v cerkvah, kakor v Sloveniji. V tem so bili vsi zborovalci popolnoma edini; govorilo je več kmetov ter župnik Sakovič in pastor Luter. O šolah v Prekmurju je poročal g. nadučitelj Cvetko iz Vučje vesi, ki je pregledal vse šole na Prekmurskem. Za šolstvo se je izvolil okrajni šolski svet. Debata je bila jako živahna o učenem jeziku v ljudskih šolah. Da mora biti slovenski, je bilo vsem jasno. Vendar se je povrh še zahtevalo od več strani, da se mora v začetnih šolskih letih na vsak način učiti tudi prekmursčina, narečje panonske slovensčine. Če ni učnih knjig, v tem oziru, naj se nemudoma priredijo čitanke s tem, da se transkribirajo književne slovenske čitanke. Prvi gimnazijski razred se otvori v kratkem v Soboti; meščansko šolo v Soboti mislijo tudi kmalu otvoriti in mogoče tudi v Dol-

si je premislil in brez mojega prigovarjanja šel da-ljeo. Govoril je krepko, ognjevito, besede, kakor da bi pribijal z žebli. Pogovor se je začel o naši opoziciji in o dolžnosti napram vladi. Izrazil sem svoje mnenje, da jaz ne smatram dolžnosti pokorščine do vlade za nekaj tako absolutnega, da bi se pod nobenim pogojem ne smelo ostaviti tudi z aktivnim uporom, ter pričel razlagati, kako jaz umevam nekatere stavke iz sv. pisma. Svoje mnenje sem povedal jasno, a vendar nekoliko previdno, ker nisem hotel izzvati polemike ž njim in mu kvariti dobrega razpoloženja. A on mi padel v besedo tako krepko in odločno, da me je kar osupnilo. Omenil je tudi znani citat sv. Pavla in reknel, da, ako bi on živel v razmerah, kakor živimo mi, ne samo, da ne bi priporočal, naj bomo pokorni taki državni oblasti, ampak bi sam prvi pozval k odporu. Ko je prišla beseda na razna preganjanja in sem mu povedal nekaj slučajev zavednega in pogumnega obnašanja naše mladine, mu je obstala beseda, zdelo se mi je, kakor da mu je zatrnilo duha temna slika, ustavil je korak, pogledal kakor proti zeleni gori, iztegnil krepko roko in opazil sem, kako je hotel skriti pred mano, da si je z rokami obrisal oči.

Obrnila sva pogled v prihodnost in se začela pogovarjati o ureditvi naše bodoče države, ki je ležala pred nam še zavita v megleni sen. Nemci so še razvijali takrat vso svojo bojno moč in v marsikaterih krogih je še vladalo prepričanje, da prodro do Pariza. Krek je s popolno sigurnostjo računl z zmago antante in z našim zjedinjjenjem s Srbi. Naši takozvani trezni politiki kaj takega, tudi če so slutili, niso marali razodeti niti v najožjem krogu. Rečem mu, da sem ravnokar bral njegov najnovejši spis v neki nemški reviji, kjer razpravlja vprašanje: Kako bi Avstrija morala rešiti jugoslovansko vprašanje in omenil, da se mi to zdi nedosledno. Ako je prepričan, da se v Avstriji naše vprašanje ne bo rešilo, je tudi brezpredmetno, delati take načrte. Moj ugovor ga je za trenotek osupnil, potem pa je odvrnil nekoliko v

cijalnega in kulturnega nazadnjaštva. V resnici so danes federalisti okrajni komunisti, ki stoje pod sugestijo neizvršljivih teorij ali pa pristaši nazadnjaškega fevdalnega sistema. Država, ako hoče biti zdrav organizem, mora biti urejena centralno in celo zedinjene države so prežete enotnega duha in urejene v enotnem sistemu.

Tako sva se razgovarjala, korakajoč gori proti Kalu, dokler ni postala pot tako strma, da v resnici ni mogel več. Obstal je, me ustavljal in se slednjič poslovil in meni se je zdelo, kakor da mu je težko, da ne zmore z mano dalje čez goro, čez življenje do onih bregov, kjer se razgrinja pred nami v megleni razdalji nebo svobode in vstaja zarja narodnega zjedinjjenja. Ni me izpustil, dokler mu nisem dal besede, da pridem zopet v St. Janž in ostanem tam nekaj tednov in potem opišem, kako naš dolenski svet zeleni, poje, raste, vstaja.

Dal sem mu slovesno besedo in jo res hotel izvršiti. Od tedna do tedna, od dne do dne sem iskal prilike, da se odtrgam od svoje službe in grem na Dolenjsko. Ko sem slednjič dobil priliko, sem prišel v Ljubljano na Krekov pogreb. Ko je odpadlo perje, požtela njiva, utihnilo petje po gozdih, je tudi Janez Krek zatislil oči. Umrl je med ljudstvom, ki je kakor težko kje drugje bilo sprejemljivo za ideje narodne svobode, zjedinjjenja, vstajenja, ki so tako globoko prevevale Krekovo dušo. Morda je bila ta pesem svobode in vstajenja zvenela iz priprošnih dolenskih src, ki je v zadnjih časih življenja vlekla Kreka v prijazni St. Janž.

Z njegovo smrtjo je množica ostala, kakor močna narodna himna, so korakale tisočere množice za njegovim pogrebom, himna vstajajočega ljudstva je zaorila v St. Janžu, se razlegla od griča do griča gori do bele Ljubljane, naše ljudstvo je razumelo glas krvi naših mučnikov, bila je v resnici himna vstajenja, ki se je zapela takrat in pričarala v življenje, kar je bilo poprej tako čisto nejasno skristalizirano v ideji Janeza Kreka.

ni Lendavi. Misli se tudi na kako kmetijsko šolo v Soboti ali v Beltincih, kjer so potrebne stavbe v gradu na razpolago. Dalje se je izrazila želja, da somoteljski škof, grof Mikeš, imenuje za svojega namestnika v Prekmurju, prekmurskega rojaka msgr. dr. Fr. Rogača, ki je dosedaj ravnatelj škofijske pisarne v Sombotelju. Pri točki o mostih in železnicah je zagovarjal most in železnico skozi Veržejo g. sodnik Fric; g. Kukovec iz Ljutomerja se je v obče izrazil za Veržejo, vendar nekoliko nižje Veržeja, gsp. nadučitelj Mavrič pa je govoril za zvezo z Radgono. Najprej se naj napravi most pri Veržeju, to je bil končni vzklik vseh. G. Prepeluh je govoril v imenu ljubljanske vlade, da je Prekmurje stvarno že definirano naše, formalno še pogodba z Ogrsko ni podpisana, ker Ogrska nima prave vlade. Rekel je o Radgoni, da je konferenca izrazila željo, naj se od Radgoni zmenita Avstrija in Jugoslavija med seboj. S pametnim razgovorom se torej Radgono lahko dobimo. Razpravljal je tudi o invalidih, o podporah itd. Glede aprovizacije je bila občna tožba, da se strašno tihotapi, in da vojaštvo ničesar ne stori proti temu. Vojaško poveljstvo bo moralo natančno preiskavati vse delikte, ki so se izvršili v tem oziru. Civilni komisar je izjavil, da dobi vsak, ki ugrabi tihotapca za nagrado polovico plena. G. Strekelj iz Goriškega je pošal načrt za razdelitev veleposestev. Vsak bi smel imeti samo 200 ha, kar je več se bo razdelilo. Glede aprovizacije je še samo ena pritožba: tobaka ni! U-pajmo, da bo tudi ta kmalu prišel v Prekmurje. H koncu je izjavil g. dr. Lajnsič, da bo moral radi oslabiljenega zdravja kmalu oditi iz Prekmurja, kar je vzbudilo občno obžalovanje, ker si je v teh dveh mesecih pridobil zaupanje in udanost vsega Prekmurja.

Politični pregled.

Kriza. Protič je dobil od regenta Aleksandra naročilo, da sestavi novo vlado. To nalogo je tudi sprejel. Trudil se je sestaviti koncentracijski kabinet. Seveda demokrati in socialisti so odrekli sodelovanje. Kaj je njim za državo, kaj se brigajo za domovino, ki je v velikih težavah! Da le sami sedijo pri koritu in pospešujejo še naprej korupcijo! Za drugo jim ni mar. Ker Protič ni mogel tekom 48 ur sestaviti kabineta, je vrnil Aleksandru svoj mandat. Regent je nato poveril nalogo sestave nove vlade Trifkoviču. Tudi Trifkovič se je trudil za koncentracijski kabinet. Demokrati pa so odklonili vstop v Trifkovičevo vlado. Socialni demokrati tudi ne bodo stopili v ta kabinet, vendar so izjavili, da glede kvoruma ne bodo delali nobenih težav. Isto so zatrдили tudi Crnogorci. Pri sestavi kabineta so sodelovale samo opozicijske stranke. S pomočjo opozicije je nato sestavil Trifkovič kabinetno listo, ki bo predložena regentu v podpis. Iz protiva demokratov pri tvorjenju tega kabineta pač jasno vidimo, kdo da je oviral in bo vladne posle — demokrati, ki so slabše nego socialisti. So pač kakor kujavi otrok.

Naš novi kabinet. Predsednik ministrstva: Trifkovič (radikalni disident). Zunanje zadeve: Trumbić (izven strank). Finance: dr. Velizar Jankovič (radikalec). Notranje zadeve: Stojan Protič (radikalec). Pravosodje: dr. Pines (iz Medakovičeve skupine). Promet: dr. Ante Korošec (Jugoslovanski klub). Zgradbe: dr. Joza Jovanovič (radikalec). Prosveta: dr. Trifunovič (radikalec). Verstvo: dr. Franjo Jankovič (Jugoslovanski klub). Agrarna reforma: dr. Ninčič (radikalec). Konstituenta: dr. Polič (Narodni klub). Trgovina: dr. Stojan Ribarac (Naprednjak). Vojna in mornarica: General Hadžić (izven strank). Pošta in brzojav: dr. Drinkovič (Narodni klub). Socijalna oskrba: dr. Spaho Mehmed (musliman). Zdravstvo: dr. Miletič (radikalec). Prehrana in poljedelstvo: dr. Ivan Krnic (Narodni klub). Sumé in rude: Vuličević (radikalec).

Naša vlada je prepovedala vsak izvoz iz naše kraljestva v Rumunijo. Vsa, tozadevna izvozna dovoljenja, izdana trgovcem, so s to naredbo neveljavna. Vzrok te prepovedi, ki vzbuja veliko nevoljo med trgovci, je, ker zadržuje Rumunija veliko železniškega blaga, ki je odloženo za našo kraljevino.

D'Annunzio dela priprave, da zasede vse ozemlje, ki bi naj pripadlo svobodni državi Reki po odredbi mirovne konferenca.

Laška letala širijo po Dalmaciji D'Annunzijevo oklic, da ima dovolj četi, da lahko zasede Split in Dalmacijo do Kotora.

Tiftoni se je podal v Pariz, da izposluje rešitev jadranskega vprašanja, da bi se poravnal reški spor mirnim putem še pred volitvami.

Odposlanstvo transportnih štrajkarjev na Angleškem je imelo razgovor z Lloydom Georgejem. Železničarji so odklonili posredovanje in rabsodišče via de, stavka se nadaljuje.

Tedenske novice.

Himen. Četrtega oktobra t. l. je poročil ob 11. uri č. g. prof. dr. Anton Medved v baziliki č. o. frančiškanov v Mariboru ženina dr. Srečkota Lebarja, zdravnika iz Slov. Bistrice, sina dr. Lebarja iz Križevcev, z nevesto gđe. Ljubico Marinovo, hčerko profesorja St. Marina v Mariboru. Za priče sta bila ženinu nevestin brat dr. Vilko Marin, zdravnik v Mariboru in nevesti njen svak, Ferdo Kocuvan, davčni nadupravitelj

v Mariboru. Novoporočencema želimo najslajše sreče v isti obilici, kakor je njima želel dr. A. Medved v prekrasem in ginljivem govoru pred oltarjem.

Poroka. Pri Sv. Barbari v Slov. gor. se je dne 29. septembra t. l. poročila nadučiteljeva hčerka gđe. Bogomira Kranje, bivša organistinja in cerkvena pevka, z g. Leopoldom Pečarjem, železniškim uradnikom in posestnikom v Rimskih Toplicah. Bilo srečno!

Dr. Lovro Pogačnik je umrl v nedeljo ob 5. uri popoldne. Pogreb bo v sredo.

Občni zbor društva „Dijaška kuhinja“ v Mariboru bo prihodnji petek, dne 10. t. m. ob pol 8. zvečer v restavraciji Narodnega doma. Vsi udje se s tem iskreno vabijo. Odbor.

V kn.-šk. dijaško semenišče so bili letos novo sprejeti: Drvodol Alojzij iz Javorja na Koroškem v VII., Bakan Stefan, Horvat Ivan in Kolenc F. iz Turnišča v Prekmurju v V., Voršič Josip v VI. in in Krošl Anton iz Brežic, Muhič Josip iz Velike Nedelje, Pušenjak Rupert iz Sv. Lovrenca na Pohorju, Stangl Valentin iz Loke, Schöndorfer Josip iz Starega trga in Trstenjak Matija od Sv. Petra pri Radgoni v II. razred.

Slovenščina v stolnici. Včeraj res ni bilo v stolnici nobene slovenske pridige — je torej nekdo slovenščino postavil pred cerkveni prag. Veliko Slovencev je bilo v cerkvi, tudi mlo slovensko petje se je zjutraj pred pridigo razlegalo po cerkvi — pričakovali so besede božje v svojem domačem jeziku, pa ni je bilo. Z nevoljo so Slovenci zapustili cerkev in ostali brez pridige. Kdo pač nosi odgovornost pred Bogom za to, da dobri verni ljudje ne morejo priti do božje besede v razumljivi materinščini. Kolikor nam je znano, so Kristusovi apostoli lomili kruh božje besede vedno v jeziku, ki so ga poslušalci razumeli; isto delajo misijonarji še zdaj pri hotentotih in drugih divjakih, v naši stolnici pa „moderni“ apostoli „lomijo“ božjo besedo kakor nalašč v tujem jeziku, menda za stene, da bi jih Slovenci ja ne razumeli. Res čudno, da je ravno v naši stolnici pastirovanje zašlo na to rakovo pot. Kdo je neki kriv? Kdo nosi odgovornost? Čigavo srce je tako prežeto nemškega, oziroma nemškutarkega duha, da nikakor ne more prenašati slovenskega ozračja?! Stari, zagrizeni naši nemškutarji so se zdaj vsaj na zunaj že otresli tega nemškutarkega duha, samo ubogo mariborsko stolnico še tlači neka nemškutarška mora, da ne more in ne sme v njo jugoslovanski zrak. A bo menda še tudi to moro kmalu odnesla čistilna nevihta! Pa ne da bi kdo rekel: Pred ulico ne bomo kapitulirali! Kajti kdor želi Boga častiti v domačem, materinem jeziku, nikakor ne zasluži, da bi se ga nazivalo z — „ulico“!

Učiteljske pokojnine, vdovnine, vzdrževalnine, itd., se plačujejo s 1. oktobrom 1919 potom ljubljanskega čekovnega urada. Opozarja se, da ni treba več vpošiljati pobotnic.

Brzojavne pristojbine za inozemstvo. Vsled odloka ministrstva za pošto in brzojav se od 22. sept. naprej pri brzojavkah v inozemstvo ne šteje in ne zaračunava za vsako brzojavko po eno besedo več, kakor je dejansko število besedi in se s tem razveljavlja neka prejšnja začasna odredba, zato se pa plača za vsako brzojavko v inozemstvo poleg redne pristojbine za pravo število besedi še pribitek 3 K.

Ker se je drznil znani Urek iz Globokega nesramno in javno napasti čast urednika Januša Golec, je isti vložil proti apostolu „Samostojne“ kazensko ovadbo. Sodnija v Brežicah bo dokazala, kako je treba babji jezik malo zavirati. Gospod Urek, na — svidenje!

„Samostojni“ lažejo. Sredi meseca septembra so zbornali znani Mahneti shod Samostojne Kmetijske Stranke v Trnovlji. Ne bilo bi vredno omenjati tega shoda, ko bi v nekem oziru ne pokazal velike samostojnosti govornikov. Prežvevalo se je marsikaj neumnega. Zato je bilo potrebno zabeliti vse te neslanosti r debelo lažjo. A tudi to se je ponesrečilo, tako da je postala cela stvar še bolj neokusna in neprebavljiva. Manjkalo je dokazov za potrebo razdora in zmanjka — je pritožb zoper KZ. Zato so natvezili govorniki tukaj svojim poslušalcem grozno razkritje: „Duhovniki se delajo kmetom sicer prijazne, a v resnici so proti kmetu. Čujte in strmite! Celo 80letni g. kanonik iz Novecerkve in vojniški g. župnik, o katerih vedo ljudje samo dobre stvari povedati, sta se pred kratkim skrivoma skupno „vkradla od doma.“ Peljala sta se naravnost v Beograd ter prosjačila pri vseh ministrih in celo pri prestolonasledniku, naj se za kmete zopet tlaka „gor spravi.“ Kakšni morajo biti torej še drugi! Samo govornikom Samostojne gre menda za sluga, da so preperečili to strašno nesrečo. Mimogrede omenjeno, se je g. kanonik Gregorec celo svoje življenje — med tem tudi 15 let kot poslanec na Dunaju — boril za narodne pravice in gospodarsko svobodo slovenskih kmetov in je sedaj zaslužni Nestor vseh slovenskih prvoboriteljev. V svoji sivi starosti se raduje narodne osvoboditve in si želi še samo to, da bi čakal tudi one srečne dni, ko se bo otreslo slovensko ljudstvo tudi vseh laži in neumnosti liberalcev. — Ker so bili med poslušalci celo tako „samostojni“ baciki, ki so vse to verjeli, se torej ni čuditi, da so govorniki dobili par pristašev. Zavednim kmetom pa je bila neumnost predebela; obrnili so se s studom od ljudi, ki so samostojni samo v lažeh.

Zlobno poškovanje proste napeljave mestnega električnega podjetja. Pri pregledovanju proste električne napeljave od strani magistratnih organov se je ponovno dognalo, da je na drogovich te napeljave veliko število porcelanastih izolatorjev pobitih ter se o-

pravičeno sumi, da povzroča to škodo šolska mladina z lučanjem kamenja. Posebno veliko število razbitih izolatorjev se je opazilo na prostovodni progji, ki je speljana od vojaške višje realke do mestne vodovodne strojarne, oziroma do Uhlandove in Zitne ulice. S tem zlobnim pobijanjem dragocenih izolatorjev se povzroča mestu ne samo občutna škoda, ampak preti vsled tega tudi velika nevarnost, da se bode moral pozneje električni obrat, katerega vsakdo že tako željno pričakuje, sploh ustaviti, ker je dobava novih izolatorjev v današnjih razmerah z velikimi težkočami zvezana, če ni že danes sploh izključena. Vsled tega se naproša vse občinstvo, kakor tudi orožniške in mestne policijske straže, da vsakega, ki ga zalotijo pri lučanju kamenja na izolatorje, takoj primejo in odvedejo na bližnjo orožniško ali policijsko stražno postajo, da prejme svojo zasluženo kazen. Tudi vsa šolska vodstva se naprošajo, da njihovo šolsko mladino primerno opozorijo o težkih posledicah tega zlobnega početja.

Konjski sejm. Dne 13. oktobra se vrši v Grabštanju na Koroškem velik konjski sejm, posebno za žrebeta. Interesenti se opozarjajo, da prihajajo tu na prodaj toplokrvni konjipolnokrvne angleške pasme. Prijateljem konjskega športa se ta sejm najtopleje priporoča. Tudi pristojna vojaška oblast se zanima za ta sejm, ker se iz tega okraja novačijo najboljši remonti. Grabštanju leži ob južni železnici in je zadnja postaja pred Celovcem.

Kmečka Zveza.

Shodi Slovenske Kmečke Zveze v nedeljo, dne 12. oktobra: po rani sv. maši: Sv. Ana v Slov. gor. (dr. Juvan in Zebot), Sv. Benedikt v Slov. gor. (dr. Leskovar), popoldne po večernicah: St. Lenart v Slov. gor. (dr. Leskovar, dr. Juvan in Zebot). — V Posavju 6—10 shodov. Vspored v prihodnjem „Slovenskem Gospodarju.“ — Zaupnike KZ prosimo, da agitirajo med ljudstvom za obilno udeležbo.

Videmo b Savi. Shod KZ je bil lepo obiskan. Navzoči so bil inajodličnejši možje cele župnije. Predsedoval je župan Miha Planinc. Govorila sta: kmet Ivan Hlebič in urednik Zebot. Ustanovil se je krajevni odbor KZ. Predsednik odbora je župan Planinc. Možje — zaupniki bodo razširili organizacijo KZ po vsej župniji. Posavje ni izgubljeno! Imamo oblične somišljenike! Le dela je treba!

GLEDALIŠČE.

Gledališke vesti: V torek se vprizori za abonement A-2 Finžgerjeva ljudska zgodba „Veriga.“ Razdelitev vlog je ista kot pri primjeri. V četrtek, 9. oktobra, se vprizori velezabavna burka Schönthana: „Ugrabljeni Sabinke“, na abonement B-2. V največji damski vlogi nastopi Stefanija Dragotinovičeva, ki se kot profesorjeva soproga prvič predstavi v glavni vlogi mariborskemu občinstvu.

Gospa Dragotinovičeva je bila dolgoletna članica slovenskega deželnega gledališča v Ljubljani, je delovala potem na slovenskem gledališču v Trstu in na hrvaškem narodnem kazališču v Osijeku ter bila zadnja leta redna članica kr. hrvaškega zemlj. kazališča v Zagrebu. V ostalih glavnih vlogah nastopijo: Berta Bukšekova, Katica Petkova in končno Viki Podgorska, gojenka letošnje mariborske dramatice šole, ki je brezdvomno zelo talentirana. Gđe. Podgorska igra naivno vlogo profesorjeve hčerke Pavle. Izmed moškega osebja sodelujejo v slavnoznani figuri gledališkega ravnatelja Emanuel Strizeja, Valo Bratina; dohodušnega profesorja Goliča poda g. Pavel Rasberger. V ostalih večjih vlogah sodelujejo g. Fran Gregorin, Miloš Vauhnik in Gustav Sterniša. Režijo igre vodi g. Valo Bratina. Predprodaja vstopnic že od pondeljka naprej.

V nedeljo popoldne se igra ob znižanih cenah prva ljudska narodna drama „Tugomer“, nakar se opozarjajo vsi okoličani in vsi tisti, ki si žele isto še videti, da si pravočasno oskrbe vstopnice, koje se daje od pondeljka naprej v gledališki dnevni blagajni v Grajski ulici 27. Prvovrstna igra je dosegla do sedaj vedno popoln uspeh.

Prireditve.

V nedeljo, dne 12. oktobra:

Veliki ljudski tabor v Čačunu se vrši v nedeljo, dne 12. oktobra, ne pa, kakor se je to prvič poročalo, v nedeljo, dne 5. oktobra. Začetek tabora ob 9. uri dopoldne. Korošci, pridite vsi na to veliko narodno manifestacijo! Vsa društva po širni Sloveniji naj bodo zastopana. Pokažimo, da so želje Korošcev naše želje, da čutimo z njimi. Vsi dne 12. oktobra v Labud! — Dne 12. oktobra se vrši pri Veliki Nedelji velik dekliski in ženski tabor. Spored: ob pol 10. uri dopoldne pridiga za Marijine družbe in slovesna sv. maša. Po maši zborovanje zunaj cerkve. Popoldne po večernicah prireditvo domača društva igra s petjem in godbo. — Gospodarsko bralno društvo v Sv. Urbanu pri Ptujju priredi v nedeljo, dne 12. t. m., popoldne ob pol treh na dvorišču g. Simoniča igro „Deseti brat.“ — Katoliško izobraževalno društvo v Framu priredi dne 12. t. m. veselico in igro „Domen“ v gostilni Turner.

Mala naznanila.

Proda se

dvonadstropna hiša
17 let stara, Lessingova ulica 29, kakor tudi 11 stavbišč, ležečih okrog te hiše med Tržaško, Lessingovo in Državno cesto. Vpraša se pri upravnistvu lista. 1611

Mlinska sita (pajtiji)
za moko vseh vrst se dobe v trgovini
A. ČADEŽ, Ljubljana, Koledvorska ulica 35, nasproti Tišlerjevi gostilni. 1653

2 skero novi dolgi sukni, primerni za kakoga duhovnika, 1 moški plašč, 1 pisalna miza ter svetilka se prodajo. Vprašati pri Bučar, Mlinska ulica 22, Maribor. 1725

Gramofon za gostilne ozir. družine z 26 ploščami, še v dobrem stanu se prodaja. Izve se pri Stefan Repič, Sv. Andraž v Slov. gor. 1726

Dve kosi, 1 banja za kopanje, okna za gnojne gredice, prevlake, 4 kolesni ročni voziček, kosa, miza na prodaj pri Miklavču, Koroška cesta 81, Maribor, 1733

Proda se

krasno posestvo v bližini Ptujja obstoječe iz hiše in gospodarskih poslopij, njiv, travnikov, vinograde, vrta, pašnikov in gozda v skupni izmeri 35 oralov. Posestvo leži ob okrajni cesti in je popolnoma arondirano, na njem se redi lahko 20 glav goveje živine. Povpraša se pri Posojilnici v Celju (Narodni dom). 1738

Lepa omara se prodaja. Maribor, Mlinska ulica 5. 1723

Elegantno salonsko pohištvo, frak z žilejem, matrace iz žime in različno se prodaja. Maribor, Gosposka ulica 56-II, vrata 7. 1722

Kupi se

Bukova drva 3 vagone, suha, na dotični kolodvor postavljena, kupi Blaž Rogina, krznarski mojster, Maribor, Gosposka ulica 26. 1686

Drva

kupi I. ŠKERLEC, Gornja Radogona. 1709

Oznanila Union-Propagande, Maribor, Gosp. ul. 25.

Barva Kemično čisti
vsakovrstno blago. 1695-438-208 obleke.

Pere in svetlolika
ovratnike, zapestnice in srajce.
tovarna JOSIP REICH,
MARIBOR, Gosposka ulica št. 38,
Poštna naročila se izvršujejo točno.

Odvetnik
dr. Alojz Visenjak
je otvoril
odvetniško pisarno v Ptujju
v hiši g. dr. Štuheca. 480

Prevzete brivnice!
Cenjenemu občinstvu v mestu in okolici uljudno naznanjam, da sem prevzel od g. Gredliča brivnico na Tegetthoffovi cesti št. 22. Ob enem prosim nadaljne naklonjenosti od cenj. občinstva ter zagotavljam točno in čisto postrežbo.
Fran Novak, brivski mojster iz Gorice.

Boj griži!

Pristen, domač borovničar je najboljšo sredstvo proti griži. Dobi se pri veležganjarni sadja **Robert Diehl, Celje.** Oddaja samo trgovcem v sodčkah od 301 dalje.

Skladišče za živila južne železnice v Mariboru

Franjo Jožefova cesta 34
potrebuje bučno olje, krompir, fižol, grah, svežo zelje, sveže in suho sadje in druge kmetijske pridelke. Pomade se sprejmejo pisemenim ali ustnemenim potom. Za željeni so posebno stalni dobavitelji. 1716

Zobozdravnik dr. Franc Kartin,

bivši asistent profesorja Metnitza a na Dunaju, se je preselil v **Maribor** in ordinira od 8. t. m. naprej. Grajska ulica (Burggasse) 9, v hiši Wögerer. od 1/2 9-12, 1/2 3 (1/2 15)-5 (17). 1740

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjavo, da sva **otvorila v Ormožu trgovino z mešanim blagom** na drobno ter špecerijским kolonijalnim blagom, deželnimi pridelki, vinom in žganjem na debelo. V zvezi s prvovrstnimi tu- in inozemskimi tvrdkami bodeva v položaju postreči vedno z dobrim blagom in nizkimi cenami. Zagotavljajoča točno in solidno postrežbo se za obilen poset ter cenj. naročila najtopleje priporočava in beleživa z odličnim spoštovanjem
Polak & Kopitar.

Dovoljujeva si naznaniti, da sva prevzela dne **1. oktobra t. l.**

restavracijo pri klavnici.

Poskrbela sva za izborna stara in nova vina, za izvrstno domačo kuhinjo in bodeva tudi v vsakem drugem oziru cenj. gostom kar najskrbneje postregla. Za mnogobrojen obisk se najtopleje priporočava!
Anica in Ernest Birtič.

NAZNANILO!

Naznanjam cenj. občinstvu, da sem **1. oktobrom t. l. prevzel**

KAVARNO „PROMENADE“

Kokošinekov drevored ::: (Krčevine 112) ::: MARIBOR.
1724 Prizadeval si bom, da bom cenj. gostom točno in solidno postregel. Za obilen obisk se priporočava **Anton Poš,** najemnik.

Slovenci širite naše liste!

Oznanila Union-Propagande, Zavod oglasne odprave in reklame. Maribor.

Loj, mast, olje.

In surovi loj kupi vsako množino za najvišjo dnevno ceno:
Piva mariborska tovarna za milo v Mariboru, telefon 47, brzojavni naslov: Milana. Prosijo se ponudbe z vzorci. 1739-47

†

Potrni globoke žalosti naznanjamo, da je naš iskreno ljubljeni mož, oče, stric, tast, stari oče itd. gospod

Martin Muzek

posestnik na Sp. Bregu, 51 letni ud občinskega zastopa, krajnega šolskega svet., cerkvenega odbora na Hajdinu itd.

dne 29. t. m. ob 3. uri zjutraj po mučni in usodepolni nezgodi v svojem 79. letu mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb nepozabnega rajkega se je vršil dne 1. oktobra ob 3. uri popoldne od hiše žalosti na Sp. Bregu na pokopališče v Hajdinu.

Sv. maše zadušnice se bodo vse te dni brale v župni cerkvi na Hajdinu. Priporočamo ranjkega v blag spomin.

Breg pri Ptujju, 29. septembra 1919.
1731 **Rodbina Muzek-Stručl.**

ZAHVALA.

Ob nesrečni usodepolni smrti najdražjega moža, očeta, tasta, svaka, starega očeta, strica itd. gospoda

Martina Muzek-a,

izrekamo v imenu zaostalih iskreno zahvalo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti in vsem, ki so mu darovali toliko lepega cvetja. Prisrčna hvala čast. duhovščini, okrajnemu glavarju g. dr. Pirkmajerju, vodju okrajnega sodišča g. dr. Štuhec-u, gerentu mesta Ptuj g. dr. Senčarju, sosvetu občine Breg, krajnemu šolskemu svetu in sploh vsem, ki so čutili z nami.

Breg pri Ptujju, dne 2. oktobra 1919
1732 **Žalujoči ostali.**

†

Potrtega srca naznanjamo vsem znancem, prijateljem in sorodnikom prežalostno vest o smrti našega predobrega in skrbnega očeta gospoda

Jurija Gosak,

posestnika, mlinarja in bivšega dolgoletnega župana v Žičah.

Dne 27. septembra t. l. je v 83. letu svojega plodonosnega življenja, previden s tolažili sv. vere po skoro 2 letni boleznii za vedno zatisnil svoje blage oči.

V Žičah, dne 28. septembra 1919.
1729 **Žalujoči ostali.**

Zahvala.

Ob težki izgubi našega predragega očeta

Jurija Gosak,

posestnika i. t. d.

izrekamo našo najprisrčnejšo zahvalo čč. gg. duhovnikom za častno spremstvo, g. župniku za gorke poslovilne besede ob grobu, pevcem za ganljive žalostinke doma in na pokopališču, vsem, ki so darovali prekrasne vence in cvetlice ter spremili našega predragega ranjkega na njegovi zadnji poti.

V Žičah, dne 30. septembra 1919.
Žalujoča rodbina Gosak-Lančmanova.